

حرکت

شماره ۱۲ - ص ص : ۱۷ - ۵

تاریخ دریافت : ۱۷ / ۰۲ / ۸۱

تاریخ تصویب : ۰۹ / ۰۶ / ۸۱

مقایسه دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه

دکتر محمدعلی اصلانخانی^۱ - دکتر کوروش فتحی واجارگاه - علی‌رضا قلعه‌نوعی
دانشیار دانشگاه شهید بهشتی - استادیار دانشگاه شهید بهشتی - کارشناس ارشد
دانشگاه شهید بهشتی

چکیده

هدف این تحقیق، توصیف و مقایسه دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان درباره جایگاه و وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی در مدارس راهنمایی و متوسطه شهر جاجرم است. جامعه آماری این تحقیق را مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان دختر و پسر مقاطع راهنمایی و متوسطه شهر جاجرم تشکیل می‌دهند. نمونه آماری تحقیق شامل کلیه مدیران، معلمان تربیت بدنی و ۵ درصد از دانش آموزان جامعه تحت بررسی است. ابزار اندازه‌گیری تحقیق نیز شامل ۳ پرسشنامه محقق ساخته (پرسشنامه مدیران، پرسشنامه معلمان تربیت بدنی و پرسشنامه دانش آموزان) است که برای سنجش جایگاه، وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی از دیدگاه هر سه گروه و سنجش میزان همکاری مدیران از دیدگاه معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان تهیه شده است. ضریب پایایی هر ۳ پرسشنامه که با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده است، به ترتیب برای پرسشنامه مدیران $\alpha = 0/87$ و برای پرسشنامه‌های معلمان تربیت بدنی و دانش آموزان $\alpha = 0/84$ است. تجزیه و تحلیل داده‌های تحقیق که با استفاده از آمارهای توصیفی، تحلیل واریانس یک راهه و آزمون میان‌میان انجام گرفت، نشان داد که وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت بدنی مدارس مورد مطالعه در سطح مطلوب قرار ندارد، میزان همکاری مسئولان با اجرای این درس در مدارس در حد متوسط است، و بین دیدگاه‌های گروه‌های تحت بررسی در خصوص وضعیت کمی، اهمیت و جایگاه درس تربیت بدنی تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد.

واژه‌های کلیدی

وضعیت اجرایی درس تربیت‌بدنی در مدارس از نظر کمی و کیفی، اهمیت جایگاه درس تربیت‌بدنی در مدارس.

مقدمه

جوامع انسانی بر پایهٔ نهادها و سازمان‌های اجتماعی استوار است که نقش و اهمیت هر یک در ادارهٔ آنها، با توجه به تأثیری که هر سازمان می‌تواند در فرایند توسعهٔ کشور داشته‌باشد، مشخص می‌شود. در این زمینه آموزش و پرورش از جمله سازمان‌های زیربنایی جوامع بشری است که با توجه به نقش محوری آن در فرایند توسعه، بویژه توسعهٔ نیروهای انسانی، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. این سازمان و زیرمجموعه‌های آن که با هدف تربیت نسل آینده و متناسب با اهداف از پیش تعیین‌شده شکل گرفته، نیازمند برنامه‌ریزی‌های اصولی و مطابق با نیازهای جامعه در زمینه‌های مختلف است. در این خصوص، به نظر می‌رسد همراه با دیگر برنامه‌های آموزشی در حوزه‌های شناختی و عاطفی که در حال حاضر بیشتر مورد توجه و نظر برنامه‌ریزان است، یک برنامهٔ اصولی تربیت‌بدنی نیز قادر است ضمن تأمین سلامت جسمانی و روانی دانش‌آموزان، با ایجاد زمینه‌های مساعد برای رشد و پرورش استعدادها بالقوهٔ آنان، موجب پویایی و توسعهٔ کشور گردد. درحالی‌که به قول برخی از صاحب‌نظران برنامه‌های درسی، تربیت‌بدنی نیز همانند سایر برنامه‌های نظام تربیتی اغلب به صورتی تدوین می‌شود که در آن معلمان و مجریان خود را موظف به اجرای برنامه‌های تجویز شده می‌دانند و کمتر امکان تعدیل و سازگاری دارند. این شیوهٔ اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس را اصطلاحاً رویکرد وفادارانه^۱ می‌نامند (فولان، ۱۹۹۹)^۲. با توجه به اینکه جایگاه درس تربیت‌بدنی در برنامه‌های درسی مدارس کشور بویژه در شهرهای دور از مرکز و محروم آن‌طور که انتظار می‌رود روشن نشده‌است، نیاز به انجام تحقیقات بنیادی در این زمینه اکنون بیش از هر زمان دیگر احساس می‌شود، زیرا بررسی جایگاه، وضعیت کمی و کیفی درس تربیت‌بدنی در مدارس و ارائهٔ

1- Fidelity approach

2- Fullan, 1999

راهکارهای اصولی و زیربنایی در این مورد می‌تواند به شفاف‌تر شدن این پدیده مهم و انسان‌ساز در فرایند تعلیم و تربیت کمک کند. در این زمینه پژوهش‌های متعددی برای شناسایی متغیرهای مؤثر بر اجرای درس تربیت‌بدنی انجام گرفته که منجر به ارائه عوامل زیر به عنوان عوامل مؤثر بر تسهیل و اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های درس تربیت‌بدنی شده است:

(۱) ویژگی‌های برنامه: هر برنامه تربیت‌بدنی چنانچه مشخصاتی چون روشنی و وضوح در نحوه اجرا، وسایل، هدف‌های نهایی، سطح دشواری معین و متناسب با توانمندی‌های معلمان و مجریان داشته باشد، امکان موفقیتش بیشتر می‌شود (فولان، ۱۹۹۹).

(۲) شرایط اجرای برنامه: ایجاد فضای مناسب برای اجرای برنامه‌ها، بویژه از نظر افرادی که برنامه‌ها را اجرا می‌کنند، می‌تواند نقش مهمی در اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌ها داشته باشد (فتحی، ۱۳۷۷). در تایید این مطلب فولان (۱۹۹۱) معتقد است در صورتی که مدیران مناطق، شوراهای آموزش و پرورش، مدیران مدارس و غیره بینش و نگرش مثبتی از برنامه‌ها و جایگاه آنها داشته باشند، موفقیت در اجرای برنامه‌ها تضمین خواهد شد.

(۳) آموزش و توسعه: سطح رشد و میزان فرهیختگی مجریان (معلمان تربیت‌بدنی)، عامل مهم دیگری در اجرای موفقیت‌آمیز برنامه‌های درسی تربیت‌بدنی است، زیرا مجریان و عاملان برنامه‌ها باید دانش، توان و نگرش مناسبی در مورد موضوع داشته باشند تا اجرای برنامه‌های طراحی شده با شکست مواجه نشود (جنتری، ۱۹۹۴)^۱.

(۴) نظام اطلاعات و ارتباطات: در این زمینه بررسی‌های انجام شده توسط فولان (۱۹۹۱) بیانگر آن است که وجود روابط مناسب، مشارکت، نحوه استفاده مناسب از اطلاعات و مانند آن، می‌تواند بر سرنوشت اجرای برنامه تأثیر مثبت داشته باشد.

۵) عوامل بیرونی: این عوامل به پدیده‌هایی چون سیاست‌ها و خط مشی‌ها، تغییرات منابع مادی و مالی و نیز حمایت‌های فنی از برنامه‌ها گفته می‌شود که به همراه عوامل درونی به طور همزمان بر میزان موفقیت در اجرای برنامه‌ها تأثیر می‌گذارند (فولان، ۱۹۹۹).

با توجه به آنچه بیان شد، این تحقیق قصد دارد وضعیت اجرایی درس تربیت بدنی را از نظر کمی و کیفی و جایگاه آن و همچنین میزان همکاری مسئولان با اجرای برنامه‌ها در مدارس از دیدگاه جامعه تحت بررسی توصیف کند. اطلاعات حاصل از این پژوهش می‌تواند به دست‌اندرکاران در پیش‌بینی و تدوین طرح‌های مناسب و برنامه‌ریزی‌های اصولی و مناسب با نیازها و در نهایت ارتقای کمی و کیفی درست تربیت بدنی در مدارس کمک کند.

روش تحقیق

این تحقیق از نوع توصیفی و پس‌رویدادی است و به صورت میدانی با استفاده از ۳ پرسشنامه محقق ساخته که دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت بدنی و دانش‌آموزان را در مورد جایگاه درس تربیت بدنی و وضعیت اجرایی آن از نظر کمی و کیفی و همچنین همکاری مسئولان با این امر ارزیابی می‌کند، انجام گرفته است.

جامعه آماری

جامعه آماری تحقیق حاضر را ۳ گروه مدیران (۷۱ نفر)، معلمان تربیت بدنی (۳۲ نفر) و کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر (۷۹۲۸ نفر) مدارس راهنمایی و متوسطه شهر جاجرم تشکیل می‌دهند.

نمونه آماری

نمونه آماری این تحقیق شامل کلیه مدیران، معلمان و ۴۰۰ نفر از دانش‌آموزان دختر و پسر مدارس راهنمایی و متوسطه شهر جاجرم که از میان کلیه دانش‌آموزان دختر و پسر این مقاطع به طور تصادفی نظام‌دار انتخاب شده‌اند، است.

ابزار اندازه‌گیری

ابزارهای اندازه‌گیری مورد استفاده در این تحقیق ۳ پرسشنامه محقق ساخته با سؤالات بسته و در مقیاس ۵ گزینه‌های لیکرت است که پس از کسب اعتبار محتوایی توسط ۲۰ نفر از متخصصان و مدرسان دانشگاه، ضریب پایایی آنها نیز با استفاده از آلفای کرونباخ محاسبه شده است.

روش‌های آماری

به منظور توصیف داده‌های حاصل از این پژوهش، از آمارهای توصیفی شامل جداول فراوانی، درصدها و نمودارها و برای آزمون فرضیه‌های تحقیق نیز از آزمون‌های آماری تحلیل واریانس یک‌راهه و آزمون میانه در سطح $\alpha = 0/05$ استفاده شد.

نتایج و یافته‌های تحقیق

جدول‌های ۱ و ۲ به ترتیب درصد پاسخ‌های هر یک از گروه‌های تحت بررسی در مورد وضعیت کیفی و کمی اجرای درس تربیت‌بدنی، جدول ۳ درصد پاسخ‌های این گروه‌ها در مورد جایگاه این درس در مدارس و جدول ۴، درصد همکاری مسئولان با اجرای درس تربیت‌بدنی را در جامعه تحت بررسی نشان می‌دهد.

جدول ۱- درصد پاسخ‌های گروه‌های گروهبندی تحت بررسی درباره وضعیت کیفی اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس

جمع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	گروه		سئوالات
						مدیران	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۲/۹	۸/۸	۳۹/۹	۳۳/۸	۱۴/۷	۱- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت ویژگی‌های اخلاقی دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	۳/۱	۶/۳	۳۴/۴	۳۴/۴	۲۱/۹	۲- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه حد موجب تقویت یادگیری سایر زمینه‌های درسی دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	۴/۴	۲۳/۵	۳۹/۷	۲۲/۱	۱۰/۳	۳- برای تدریس تربیت‌بدنی در مدرسه شما، تا چه اندازه معلم تربیت‌بدنی از طرح درس استفاده می‌کند؟		
۱۰۰	۹/۴	۱۲/۵	۲۸/۱	۳۷/۵	۱۲/۵	۴- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت ویژگی‌های جسمانی دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	۲۶/۵	۲۰/۶	۳۰/۹	۱۷/۶	۴/۴	۵- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت ویژگی‌های ذهنی از قبیل خلاقیت و قدرت تفکر در دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	۱۴/۵	۲۵	۴۰/۶	۱۸/۸	۳/۱	۶- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت مهارت‌های حرکتی و ورزشی دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	-	۱۷/۶	۱۹/۲	۴۵/۶	۱۷/۶	۷- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت ویژگی‌های احساسی و عاطفی از قبیل گسترش علائق در دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	-	۲۵	۳۴/۴	۳۴/۴	۶/۳	۸- برنامه‌های موجود تربیت‌بدنی در مدرسه، تا چه اندازه موجب تقویت مهارت‌های اجتماعی از قبیل احترام به حقوق دیگران و تفاهم بین دانش‌آموزان می‌شود؟		
۱۰۰	۸/۱	۱۲/۲	۳۴/۸	۲۶/۵	۱۸/۴			
۱۰۰	۸/۸	۱۱/۸	۴۴/۱	۲۹/۴	۵/۹			
۱۰۰	۳/۱	۱۸/۸	۴۰/۱	۲۵	۱۲/۵			
۱۰۰	۱۱/۲	۱۷/۱	۳۴/۳	۲۶	۱۱/۴			
۱۰۰	-	۱۰/۳	۳۳/۸	۴۱/۲	۱۴/۷			
۱۰۰	-	-	۴۶/۹	۳۱/۳	۲۱/۹			
۱۰۰	۴/۹	۱۶/۱	۲۸/۳	۳۳/۲	۱۷/۴			
۱۰۰	۱/۵	۵/۹	۴۱/۲	۴۱/۲	۱۰/۳			
۱۰۰	-	۶/۳	۲۸/۱	۵۰	۱۵/۶			
۱۰۰	۸/۸	۱۳/۵	۲۸/۸	۲۹/۴	۱۹/۵			
۱۰۰	۷/۴	۷/۴	۴۲/۵	۳۲/۴	۱۰/۳			
۱۰۰	-	۶/۳	۳۱/۳	۳۷/۵	۲۵			
۱۰۰	۶/۵	۸/۶	۲۲/۶	۳۸/۲	۲۴/۲			

جدول ۲- درصد پاسخ‌های گروه‌های کروه‌های تحت بررسی درباره وضعیت کمی اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس

جمع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	گروه	سئوالات
۱۰۰	۵/۹	۲۲/۱	۳۳/۶	۳۲/۴	۵/۹	مدیران	۹- برای برطرف کردن نیازهای جسمانی، حرکتی و روانی دانش‌آموزان تا چه اندازه ساعات کنونی درس تربیت‌بدنی در مدرسه (۲ ساعت در هفته) کافی است؟
۱۰۰	۳۴/۴	۱۲/۵	۱۸/۸	۳۱/۳	۳/۱	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۱۲/۲	۲۰/۵	۳۵/۱	۲۱/۳	۱۰/۹	دانش‌آموزان	
۱۰۰	۱۷/۶	۱۳/۲	۲۵	۲۷/۹	۱۶/۲	مدیران	۱۰- فضا و امکانات (وسعت زمین ورزش) مدرسه شما، تا چه اندازه برای تحرک و فعالیت دانش‌آموزان در کلاس تربیت‌بدنی مناسب است؟
۱۰۰	۳۷/۵	۲۱/۹	۱۵/۶	۱۵/۶	۹/۴	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۱۴	۱۵/۳	۳۴/۳	۲۱/۳	۱۵/۱	دانش‌آموزان	
۱۰۰	۱۱/۸	۲۲/۱	۳۶/۸	۲۵	۴/۴	مدیران	۱۱- وسایل و لوازم ورزشی مدرسه شما، از قبیل توپ، راکت و ... تا چه اندازه برای استفاده دانش‌آموزان کافی است؟
۱۰۰	۳۷/۵	۲۵	۱۵/۶	۱۸/۸	۳/۱	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۲۰/۸	۲۲/۹	۲۶	۱۴/۵	۱۵/۸	دانش‌آموزان	
۱۰۰	۱۰/۳	۱۷/۶	۴۴/۲	۲۷/۹	-	مدیران	۱۲- برای استفاده دانش‌آموزان در مدرسه شما، تا چه اندازه لوازم کمک‌های اولیه و بهداشتی موجود است؟
۱۰۰	۶/۳	۳۱/۳	۳۱/۲	۲۸/۱	۳/۱	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۲۶/۲	۲۱/۶	۲۹/۴	۱۳/۲	۹/۶	دانش‌آموزان	
۱۰۰	۳۷/۹	۱۹/۱	۲۷/۹	۱۰/۳	۲/۹	مدیران	۱۳- جهت استفاده مدارس یک محدوده، تا چه اندازه در شهر / روستای شما مکان‌های ورزشی مطلوب موجود است؟
۱۰۰	۵۰	۲۱/۹	۱۸/۸	۹/۳	-	معلمان تربیت‌بدنی	
۱۰۰	۲۹/۶	۲۸/۸	۲۲/۱	۱۰/۹	۸/۶	دانش‌آموزان	

جدول ۳- درصد پاسخ‌های گروه‌های تحت بررسی درباره اهمیت و جایگاه درس تربیت‌بدنی در مدارس

جمع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	گروه	سوالات	
							مدیران	معلمان تربیت‌بدنی
۱۰۰	۱/۵	۱/۵	۱۴/۷	۳۹/۷	۴۲/۶	مدیران	۱۴- تا چه اندازه به تربیت‌بدنی ورزش علاقه‌مندید؟	
۱۰۰	۶/۳	-	۱۲/۵	۱۸/۸	۶۲/۵	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	۱	۱	۵/۲	۱۹/۵	۷/۳/۲	دانش‌آموزان		
۱۰۰	۵/۹	۱۶/۲	۳۹/۷	۳۰/۹	۷/۴	مدیران	۱۵- برای پرکردن اوقات فراغت خود، تا چه اندازه به فعالیت‌های بدنی و ورزشی می‌پردازید؟	
۱۰۰	-	-	۳۷/۵	۴۶/۹	۱۵/۶	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	۳/۶	۱۱/۹	۳۸/۷	۲۸/۸	۱۶/۹	دانش‌آموزان		
۱۰۰	۴/۴	۷/۴	۱۹/۱	۴۷/۱	۲۲/۱	مدیران	۱۶- علاقه و رغبت والدین، تا چه اندازه در شرکت فعال دانش‌آموزان به تربیت‌بدنی و ورزش تأثیر دارد؟	
۱۰۰	۹/۴	۳/۱	۳۱/۳	۲۸/۱	۲۸/۱	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	-	-	۷/۲	۳۵/۳	۵۷/۴	مدیران	۱۷- آگاهی از تأثیر مثبت ورزش در سلامتی، تا چه اندازه در شرکت فعال دانش‌آموزان به درس تربیت‌بدنی کمک می‌کند؟	
۱۰۰	-	-	۱۲/۵	۴۶/۹	۴۰/۶	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	-	-	۲۰/۶	۴۲/۶	۳۶/۸	مدیران	۱۸- مدیر مدرسه تا چه اندازه برای دانش‌آموزان ورزشکار، اهمیت قابل است؟	
۱۰۰	-	۶/۳	۱۸/۶	۴۳/۸	۳۱/۳	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	-	-	۴/۴	۳۰/۹	۶۴/۷	مدیران	۱۹- حضور منظم معلم تربیت‌بدنی با لباس مناسب ورزشی، تا چه اندازه در بهبود اجرای درس تربیت‌بدنی تأثیر دارد؟	
۱۰۰	-	۶/۳	۳/۱	۴۶/۹	۴۳/۸	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	۱/۵	-	۱۰/۳	۶۴/۷	۲۳/۵	مدیران	۲۰- برای پیشبرد اهداف تربیت‌بدنی در مدارس، تا چه اندازه به کتاب و جزوات درسی ورزشی نیاز است؟	
۱۰۰	-	-	۱۸/۸	۴۰/۶	۴۰/۶	معلمان تربیت‌بدنی		
۱۰۰	۳/۱	۵/۵	۲۱/۸	۳۰/۹	۳۸/۷	دانش‌آموزان	۲۱- تا چه اندازه به درس تربیت‌بدنی همانند دروس دیگر توجه دارید؟	
۱۰۰	۶	۱۱/۹	۲۰/۳	۲۴/۲	۳۷/۷	دانش‌آموزان	۲۲- با عملکرد مدیر مدرسه خود در خصوص برنامه‌های درسی تربیت‌بدنی تا چه اندازه موافق‌اید؟	
۱۰۰	۹/۶	۱۰/۶	۱۹	۲۴/۲	۳۶/۶	دانش‌آموزان	۲۳- تا چه اندازه با عملکرد معلم ورزش خود در زمینه اجرای برنامه‌های درسی تربیت‌بدنی موافق‌اید؟	

جدول ۴- درصد پاسخ‌های مدیران و معلمان تربیت بدنی درباره میزان همکاری مسئولان با اجرای درس تربیت بدنی در مدارس

جمع	خیلی کم	کم	متوسط	زیاد	بسیار زیاد	گروه	سئوالات
۱۰۰	۷/۴	۱۴/۷	۵۲/۹	۲۰/۶	۴/۴	مدیران	۲۱- برای بهبود وضعیت اجرایی (کمی و کیفی) درس تربیت بدنی، رئیس آموزش و پرورش شهرستان تا چه اندازه با شما همکاری می‌کند؟
۱۰۰	۱۲/۵	۲۵	۲۸/۱	۳۱/۳	۳/۱	معلمان تربیت بدنی	۲۲- جهت بهبود وضعیت اجرایی درس تربیت بدنی، مسئول تربیت بدنی آموزشگاه‌ها تا چه حد با شما همکاری می‌کند؟
۱۰۰	۱۰/۳	۲۰/۶	۳۶/۸	۲۵	۷/۴	مدیران	۲۳- مسئول تربیت بدنی آموزشگاه‌ها تا چه اندازه از اجرای برنامه‌های تربیت بدنی در مدرسه شما، بازدید و ارزیابی بعمل می‌آورد؟
۱۰۰	۲۹/۴	۲۳/۵	۳۸/۳	۵/۹	۲/۹	مدیران	۲۴- جهت حل مسائل و مشکلات تربیت بدنی در مدرسه، تا چه اندازه مدیر آموزشگاه با معلم تربیت بدنی همکاری می‌کند؟
۱۰۰	۲۵	۲۸/۱	۲۵	۲۱/۹	-	معلمان تربیت بدنی	
۱۰۰	۲/۹	-	۱۳/۲	۵۲/۹	۳۰/۹	مدیران	
۱۰۰	۳/۱	-	۱۵/۶	۵۰	۳۱/۳	معلمان تربیت بدنی	

به منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق و مقایسه دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان در مورد وضعیت کمی و کیفی اجرای درس تربیت‌بدنی، جایگاه این درس در مدارس و میزان همکاری مسئولان، از آزمون آماری تحلیل واریانس یک‌راهه استفاده شد. نتایج نشان داد که بین دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان در مورد وضعیت کمی اجرای درس تربیت‌بدنی تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد (جدول ۵)، در حالی که بر اساس نتایج تحقیق بین دیدگاه‌های گروه‌های تحت بررسی در مورد وضعیت کیفی اجرای درس تربیت‌بدنی تفاوت معنی‌دار آماری وجود ندارد.

جدول ۵- نتایج مربوط به مقایسه دیدگاه‌های گروه‌ها در مورد وضعیت کمی اجرای درس

تربیت‌بدنی

گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F ; P
مدیران	۶۸	۲/۳۹	۰/۷۴	F (۲ و ۴۸۲) = ۳/۶۰ $\alpha = ۰/۰۲۸$
معلمان تربیت‌بدنی	۳۲	۲/۸۳	۰/۸۳	
دانش‌آموزان	۳۸۵	۲/۷۷	۰/۸۳	

نتایج همچنین نشان داد بین دیدگاه‌های دانش‌آموزان و معلمان تربیت‌بدنی در مورد اهمیت و جایگاه درس تربیت‌بدنی در جامعه تحت بررسی تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد. در حالی که تفاوت دیدگاه‌های مدیران و معلمان تربیت‌بدنی در مورد میزان همکاری مسئولان با اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس معنی‌دار نیست (جدول ۶).

جدول ۶- نتایج آماری مربوط به مقایسه دیدگاه‌های گروه‌ها در مورد اهمیت و جایگاه درس

تربیت‌بدنی

گروه‌ها	تعداد	میانگین	انحراف معیار	F ; P
مدیران	۶۸	۴/۰۷	۰/۴۲	F (۲ و ۴۸۲) = ۳/۱۵ $\alpha = ۰/۰۴۴$
معلمان تربیت‌بدنی	۳۲	۴/۰۷	۰/۴۳	
دانش‌آموزان	۳۸۵	۳/۸۹	۰/۶۷	

بحث و نتیجه‌گیری

براساس نتایج این تحقیق، مدیران تأثیر برنامه‌های تربیت‌بدنی را، بیشتر در تقویت قوای جسمانی ذکر کرده‌اند، درحالی‌که معلمان تربیت‌بدنی معتقدند، درس تربیت‌بدنی علاوه بر تأثیر مطلوبی که بر قوای جسمانی دارد، می‌تواند بر جنبه‌های روانی، عاطفی و اجتماعی دانش‌آموزان نیز تأثیر مثبت و مفید داشته‌باشد. این نتایج با یافته‌های برخی از تحقیقات انجام شده در این زمینه (همت‌فر، ۱۳۷۱؛ دقیقه رضایی، ۱۳۷۱؛ اصل سعیدی پور، ۱۳۷۳؛ لطیفی، ۱۳۷۲؛ شایگان، ۱۳۷۳؛ همتی‌نژاد، ۱۳۶۹ و هانسن، ۱۹۸۲) هماهنگی و همخوانی دارد. نتایج این تحقیق همچنین نشان داد معلمان تربیت‌بدنی کمتر از طرح درس برای تدریس کلاس تربیت‌بدنی استفاده می‌کنند. یافته‌های این تحقیق در این زمینه با نتایج تحقیقاتی طبایی (۱۳۷۷) پیروی فاروجی (۱۳۷۶) و مردان (۱۳۷۶) هماهنگی دارد. از سوی دیگر، یافته‌های این تحقیق نشان داد که ۲ ساعت درس تربیت‌بدنی در هفته برای رفع نیازهای روانی - حرکتی و جسمانی دانش‌آموزان کافی نیست، ضمن آنکه اکثریت گروه‌های تحت بررسی معتقدند فضاها، امکانات و تجهیزات ورزشی موجود در مدارس برای دانش‌آموزان بسیار کم است. این نتایج نیز توسط بسیاری از تحقیقات انجام شده فوق در این زمینه و همچنین نتایج تحقیقات حیدری (۱۳۷۹) و هاشمی (۱۳۷۳) مورد تأیید قرار گرفته است. در مورد میزان نیاز به تدوین کتاب‌های درسی تربیت‌بدنی برای مدارس، نتایج نشان داد که این امر اکنون بیش از هر زمان دیگر ضرورت دارد. به‌طورکلی براساس نتایج این تحقیق، از نظر هر دو گروه معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان وضعیت کیفی درس تربیت‌بدنی در جامعه تحت بررسی مطلوب نیست. با توجه به کمبود اساسی در زمینه‌های برنامه‌ریزی، کتاب‌های درسی، امکانات آموزشی و ساعات درس تربیت‌بدنی در هفته، چنین نتیجه‌ای دور از انتظار نیست. در واقع ضعف کیفی درس تربیت‌بدنی در مدارس می‌تواند نتیجه مجموعه‌ای از عوامل ذکر شده باشد. از سوی دیگر، نتایج تحقیق نشان‌دهنده آن است که بین دیدگاه‌های مدیران، معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان جامعه تحت بررسی در مورد وضعیت کمی درس تربیت‌بدنی تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد. این درحالی است که بین دیدگاه‌های معلمان تربیت‌بدنی و دانش‌آموزان مورد مطالعه، در این خصوص تفاوت معنی‌دار وجود ندارد. با توجه به این امر که مدیران به‌عنوان مسئولان مدارس

قاعداً در زمینه درس تربیت بدنی تخصصی ندارند و به همین دلیل نیز از استانداردهای لازم کمی و کیفی برای اجرای این درس اطلاع کافی ندارند، کسب چنین نتیجه‌ای کاملاً طبیعی به نظر می‌رسد. در هر صورت اگر چه بین نظر معلمان و دانش‌آموزان در خصوص وضعیت کمی درس تربیت بدنی تفاوت معنی‌دار وجود ندارد، اما در کل هر سه گروه وضعیت کمی اجرای درس تربیت بدنی را در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند که با وضع مطلوب فاصله زیادی دارد. در ضمن براساس نتایج این تحقیق، دیدگاه مدیران و معلمان تربیت بدنی در مورد جایگاه درس تربیت بدنی در مدارس و همچنین میزان همکاری مسئولان با اجرای این درس در مدارس تفاوت معنی‌دار آماری مشاهده نشد. در حالی که بین دیدگاه دانش‌آموزان و معلمان تربیت بدنی در مورد جایگاه درس تربیت بدنی تفاوت معنی‌دار آماری وجود دارد. در واقع دانش‌آموزان اهمیت و جایگاه درس تربیت بدنی را در مدارس در مقایسه با سایر دروس از معلمان تربیت بدنی و مدیران ضعیف‌تر از حد مطلوب ارزیابی کردند. بر این اساس دانش‌آموزان معتقدند آن‌طور که جایگاه سایر دروس در مدارس مشخص است، جایگاه درس تربیت بدنی مشخص نشده است. با توجه به اینکه دانش‌آموزان تنها گروهی هستند که این برنامه‌ها برای آن‌ها طراحی می‌شود و نتیجه کفایت یا کمبود آن مستقیماً به این گروه برمی‌گردد، چنین نتیجه‌ای کاملاً منطقی به نظر می‌رسد. این در حالی است که مدیران و معلمان تربیت بدنی جایگاه درس تربیت بدنی را در مدارس مورد مطالعه مطلوب ارزیابی کرده‌اند. به نظر می‌رسد این اعتقاد مدیران و معلمان در مورد جایگاه مطلوب درس تربیت بدنی در مدارس در مقایسه با سایر دروس می‌تواند دلیلی بر سوگیری آنان نسبت به شغل و مسئولیت‌های خود باشد.

منابع و مأخذ

- ۱- اصل سعیدی‌پور، سعید. «بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس استان خوزستان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه تربیت معلم تهران، ۱۳۷۳.
- ۲- پیروی فاروجی، عباسعلی. «بررسی وضعیت درس تربیت بدنی در مدارس غیرانتفاعی پسرانه شهر مشهد»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت بدنی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۶.
- ۳- دقیقه رضایی، سعید. «بررسی وضعیت تربیت بدنی در مدارس پسرانه استان خراسان»،

- پایان‌نامه کارشناسی ارشد، تربیت‌بدنی، دانشگاه تربیت‌معلم، تهران، ۱۳۷۱.
- ۴- شایگان، نادر. «بررسی وضعیت اجرایی درس تربیت‌بدنی در آموزشگاه‌های استان اردبیل»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران، ۱۳۷۳.
- ۵- طبایی، جعفر. «بررسی نحوه اجرای درس تربیت‌بدنی در مدارس نظام جدید مناطق نوزده گانه تهران»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه تهران، ۱۳۷۷.
- ۶- فتحی و اجارگاه، کوروش. «اصول برنامه‌ریزی درسی»، تهران؛ انتشارات ایران زمین، ۱۳۷۷.
- ۷- لطیفی، حجت‌ا... «بررسی و ارزشیابی وضعیت کنونی درس تربیت‌بدنی در شهرستان دزفول»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه تربیت‌مدرس، ۱۳۷۲.
- ۸- مردان، هما. «بررسی و ارزشیابی شرایط و چگونگی اجرای برنامه درس تربیت‌بدنی در مدارس شهری راهنمایی دختران شهرستان‌های استان تهران»، شورای تحقیقات وزارت آموزش و پرورش، ۱۳۷۶.
- ۹- همت‌فر، احمد. «بررسی وضعیت موجود درس تربیت‌بدنی در مدارس استان لرستان، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران، ۱۳۷۱.
- ۱۰- همتی‌نژاد، مهرعلی. «تجزیه و تحلیل و ارزشیابی برنامه‌های تربیت‌بدنی مدارس متوسطه استان گیلان»، پایان‌نامه کارشناسی ارشد تربیت‌بدنی، دانشگاه تربیت‌مدرس، ۱۳۶۹.
- 11- Fullan, M. "Curriculum Implementation". In : International Encyclopedia of Curriculum. Edited by A.Lewy. Perogamon. Press. 1991.
- 12- Fullan. M. "Change Forces". Ontario Institute for Studies in Education. Ontario. Canada. 1999.
- 13- Gentry, C. "Instruction Development". Wado Worth Publishing Company. New York. 1994.
- 14- Hunsen, Joe. B. "Physical Education in Portland Public Middle Schools". Phase one : Evaluation Report Research and Evaluation Department Portland. Oct. 1982.